

СТАНОВИЩЕ

От: *доц. д-р Константин Христов Пудин,
Университет за национално и световно стопанство,
катедра „Национална и регионална сигурност“,
Научна специалност: „Икономика и управление (Мениджмънт на отбраната и сигурността, основи на политиката за сигурност)“*

Относно: *дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.8 „Икономика“, научна специалност „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ в УНСС.*

Автор на дисертационния труд: *дисертант Цветомира Тодорова Пенкова*
Тема на дисертационния труд: *„Моделиране на управлението при големи миграционни потоци“*

Основание за представяне на становището: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 1821/24.06.2025 г. на в.и.д. зам.-ректор по НИД на УНСС и решение на научното жури от заседанието му на 30.06.2025 г., Протокол № 61.

1. Информация за дисертанта

Дисертант Цветомира Тодорова Пенкова се е обучавала по докторска програма към катедра „Национална и регионална сигурност“ при факултет „Икономика на инфраструктурата“ на УНСС по научна специалност „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ съгласно Заповед на ректора на УНСС № 1257/28.04.2025. Обучението е приключено в свободна форма в периода април-юни 2025 г., като то е предхождано от обучение в задочна форма по същата научна специалност към катедра „Национална и регионална сигурност“.

В рамките на периода на своето обучение в докторска степен дисертант Цветомира Пенкова добросъвестно е изпълнила всички дейности, които са били включени в нейния индивидуален план за обучение - успешно е положила докторантските си минимума, разработила е дисертационен труд и има изискуемите научни публикации.

Дисертант Цветомира Пенкова много активно подпомага цялостната дейност на катедра „Национална и регионална сигурност“ на УНСС. Тя участва както в преподавателската дейност, така и в изследователската работа на катедрата в качеството си на изследовател, а също на административен секретар в рамките на различни проекти, вкл. международни и национални.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Структура, обем.

Дисертационният труд е с обем от 188 страници стандартен компютърен текст и съдържа: списък с използваните съкращения, терминологичен речник, списък с таблиците, списък с фигурите, увод, изложение в три глави, заключение, списък с приносите, списък с използвана литература и приложения.

Кратка оценка за: актуалност на темата; цел; задачи; обект; предмет; основна теза; използвана научна литература.

В увода много прецизно са изяснени актуалността и значимостта на изследвания проблем, които трябва да бъдат приети за безспорни. Както посочва Алтнер, цитиран от дисертант Пенкова, ХХІ век може да бъде наречен „ерата на мигрантите“.

Във всеки човек е заложен стремежът да живее при по-сигурни и по-добри условия, като от векове един от основните начини за постигане на това е чрез преместване, миграция, от едно място на друго. През последните близо две десетилетия сме свидетели на засилени миграционни процеси от държави от едни континенти (основно Азия и Африка) към държави от други континенти (главно Европа), за което допринасят най-вече конфликтите, икономическото неравенство в различните части на света, екологичните проблеми и не на последно място възможността в условията на глобализация, когато се променят представите на хората за време и пространство, за по-лесно придвижване от едно място на друго. Всичко това поражда редица предизвикателства в контекста на социално-икономическата сигурност и по отношение на вътрешния ред на страните, явяващи се желана крайна точка за миграция.

Обектът и предметът на изследване са ясно дефинирани. Обект на изследване са големите миграционни потоци, а предмет на изследване е моделирането на управлението при големите миграционни потоци.

Целта на изследването, по начина, по който е дефинирана, е: *да се моделират, оценят и ранжират сценариите, възможностите, мерките и правилата и да се създаде концептуален модел при управлението на големите миграционни потоци.* За постигане на така формулираната цел са заявени 4 конкретни изследователски задачи.

Формулирана е изследователска теза, която гласи: *моделирането на управлението при големите миграционни потоци, трябва да се извършва по предварително определени, разписани и ранжирани единни мерки, сценарии и правила, изведени в самостоятелна методика за действия при регулирането на голямата миграция, съобразена с нейната уникалност, а това от своя страна ще доведе до справяне с негативните последствия от нея.*

Деклариран са няколко изследователски ограничения, в т.ч. ограничението, че изследването е фокусирано върху Р България.

Дисертант Цветомира Пенкова демонстрира задълбочени знания и отлична информираност по отношение на темата на дисертационния труд. Тя коректно е цитирала различни източници в дисертацията си. Библиографията се състои от 94 литературни източника, като повечето от тях са на английски език.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Акцентира се върху: постигнатите основни научни и/или научно-приложни резултати; използваната методология; изпълнението на поставените цел и задачи.

Считам, че основната цел на изследването, която дисертант Пенкова формулира в увода, е постигната, а изследователските задачи са изпълнени.

За постигане на целта на изследването е приложена методология, която се основава на няколко метода, в т.ч. метод на сравнителния анализ, сценарийно планиране, документален анализ, ретроспективен анализ, анкетно проучване и др.

Трябва да бъде подчертано, че получените в хода на изследването резултати имат както теоретично, така и чисто практическо значение.

Изследван е изключително актуален, важен и сложен проблем на сигурността и съвременното социално-икономическо развитие, какъвто безспорно представлява миграцията както на индивида, така и миграцията като процес на преместване на големи групи от хора от едно място на друго. Явлението миграция е обусловено от определени фактори (push-pull) и поставя редица предизвикателства пред съвременното общество, които са анализирани в дисертационния труд.

Изяснени са основни понятия, като за изключително полезен може да се приеме терминологичният речник в началото на труда. Формулирана е авторова дефиниция на понятието „голям миграционен поток“ (с. 34 от дисертационния труд), като е уточнено, че „голям миграционен поток е поток, при който броят мигранти на месечна база преминали държавната границата на една държава, които са повече от възможностите за настаняване в приемателните центрове в съответната държава“.

Направен е сериозен преглед на изследвания, посветени на темата на миграцията, а също и на тяхното развитие. Констатирано е, че с течение на времето миграцията започва да се изследва не само като „изолирано явление“, а като „фундаментален аспект на глобалното социално и икономическо развитие“.

Представени са миграционните процеси от древността до наши дни, като са очертани бъдещи тенденции.

Анализирани са предизвикателствата пред управлението на миграцията, като е акцентирано върху България. Проучен е чужд опит при управлението на миграционни потоци (Полша, Ливан, Турция), като са идентифицирани добри практики.

Разработени са три сценария за миграция, като са анализирани основните движещи и задържащи сили при всеки от тях. Въз основа на това са направени и съответните изводи, имащи отношение към управлението на големи миграционни потоци.

Част от резултатите от изследването може да намерят и конкретно практическо приложение. Такива са предложените и наименувани от дисертант Цветомира Пенкова *методологическа рамка при управлението на големи миграционни потоци* (включващ 4 етапа), *методика при управлението на големи миграционни потоци* (включващ 5 фази), а също разработеният от нея *Концептуален модел (план) при управление на големи миграционни потоци*, който още е наречен „План за управление на първоначалните действия при големи миграционни потоци“.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Кратка оценка за приносите, посочени от дисертанта. Акцентира се върху основните научни и/или научно-приложни приноси в дисертационния труд.

Дисертант Цветомира Пенкова е заявил 6 научни и научно-приложни приноса, които приемам с незначителна редакция. Тези приноси са както следва:

1. Изведена е авторска дефиниция на понятието „големи миграционни потоци“, свързано с темата на дисертационния труд и съобразено със специфичната нуждата на

държавите от такава дефиниция. Предложени са дефиниции на ключови термини, като „моделиране на управлението при големи миграционни потоци“, „стратегически решения за управлението на големи миграционни потоци“;

2. Представен е чужд опит за противодействието и управлението на миграционните потоци, като са изведени на преден план добрите практики на различните страни;

3. Разработена е методика за противодействие на негативните последици от големите миграционни потоци в България и са предложени идеи за усъвършенстване на политиката за борба с нерегламентираната миграция;

4. Разработен е концептуален модел, чрез проучване на подходите за изследване на големите миграционни потоци за гарантирането на сигурността на населението на Европа и страната ни и бързото въвеждане на нови мерки, които досега не са прилагани, за справяне със заплахите. Избран е подходящ подход, основаващ се на моделиране и предоставящ концептуален модел с наблюдаеми променливи, като моделът е модифициран за нуждите на изследването на миграцията. Моделът е приложен с избраните данни и са установени статистическата значимост на предложените хипотези в модела, на тази база са анализирани силата и посоката на влияние на изследваните социално-икономически фактори;

5. Обогатено е познанието за миграционните вълни, което да способства прилагането на устойчива политика на европейско и национално ниво;

6. Резултатите от изследването дават възможности за усъвършенстване на дейността на компетентните органи, относно действията в условията на неконтролируеми миграционни заплахи.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

В предоставената справка за изпълнение на минималните национални изисквания дисертант Цветомира Пенкова е посочила 4 публикации. Всички те са по темата на дисертационния труд и са самостоятелни, т.е. не са в съавторство. Две от тези публикации са на български език и две са на английски език.

От автобиографията на дисертант Цветомира Пенкова е видно, че тя е автор на още публикации, които са свързани с темата на дисертационния труд.

Резултатите от изследването са добре представени в научната литература. Всички посочени публикации допринасят за тяхното възможно най-широко разпространение.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът, който е в обем от 59 страници, е разработен съгласно изискванията на Университета за национално и световно стопанство на български и английски език. В него в съкратен вариант е представена най-съществената част от съдържанието на дисертационния труд.

В автореферата е прието да бъде включен и списък с публикациите на дисертанта, които са посветени на темата на дисертационния труд.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Считам, че в терминологичния речник е трябвало да бъде включено и ключовото понятие „управление на миграционни потоци“, което иначе е обяснено в текста.

В дисертационния труд на много места се говори за интеграция на мигрантите или имигрантите (и трите понятия „мигрант“, „имиграция“ и „интеграция“ са добре обяснени в терминологичния речник). От какво произлизат трудностите пред интеграцията на мигранти, в т.ч. в България?

8. Заключение

Считам, че дисертационният труд на тема „Моделиране на управлението при големи миграционни потоци“ представя оригинално, добросъвестно проведено и завършено изследване. То отговаря на националните изисквания за придобиване на ОНС „доктор“, регламентирани в ЗРАСРБ и правилника за неговото прилагане, а също на изискванията, заложи в вътрешната нормативна уредба на УНСС.

Имайки предвид всичко това и най-вече приносите, които дисертационният труд притежава, давам своята положителна оценка и ще гласувам за придобиване на ОНС „доктор“ в професионално направление 3.8 „Икономика“ по научна специалност „Икономика и управление (отбрана и сигурност)“ от дисертант Цветомира Тодорова Пенкова.

31.07.2025 г.
Гр. София

.....
/доц. д-р Константин Пудин/

OPINION

By: *Assoc. Prof. Dr. Konstantin Hristov Poudin,
University of National and World Economy,
Department “National and Regional Security“
Scientific specialty: “Economics and Management (Defense and Security
Management, Fundamentals of Security Policy)”*

Subject: dissertation for awarding of the educational and scientific degree “Doctor” in the professional field 3.8 “Economics”, scientific specialty “Economics and Management (Defense and Security)” at the UNWE.

Grounds for presenting the opinion:

Participate as a member of the scientific jury for the defense of the dissertation by Order № 1821/24.06.2025 of the interim acting Vice-Rector for Research of the University of National and World Economy (UNWE) and decision of the scientific jury from its meeting on 30.06.2025, Record № 61.

Author of the Dissertation: Mrs. Tsvetomira Todorova Penkova

Title of the Dissertation:

„Management Modeling in Large Migration Flows“

1. Information about the candidate

Doctoral candidate Tsvetomira Todorova Penkova studied within the doctoral program of the Department “National and Regional Security” at the Faculty „Economics of Infrastructure“ of the UNWE in the scientific specialty “Economics and Management (Defense and Security)” according to the Order of the Rector of the UNWE № 1257/28.04.2025. The training was completed in an independent form in the period April-June 2025, and it was preceded by part-time doctoral training in the same scientific specialty at the Department “National and Regional Security”.

During the period of her doctoral studies, doctoral candidate Tsvetomira Penkova has conscientiously completed all activities that were part of her individual training plan - she has successfully passed her doctoral exams, she has also developed a dissertation and she has published the sufficient number of scientific publications.

Ms. Tsvetomira Penkova very actively contributes to the overall activity of the Department “National and Regional Security” of the UNWE. She participates in both the teaching and research work of the Department in her capacity as a researcher, as well as an

administrative secretary of various research projects, including international and national ones.

2. General Characteristics of the Dissertation

Structure, volume

The dissertation consists of 188 standard pages. It is structured in: list of abbreviations, glossary, list of tables, list of figures, introduction, three main chapters, conclusions, list of contributions, list of references and appendices.

Assessment of the topic relevance; the objective; the tasks; the object; the subject; the main thesis of the dissertation

The relevance and significance of the researched problem, which should be accepted as indisputable, are precisely explained in the introduction of the dissertation. As Altner points out, quoted by doctoral candidate Penkova, the 21st century can be called the "era of migrants."

Each person has an inherent desire to live in safer and better conditions, and for centuries one of the main ways to achieve this has been through relocation, migration, from one place to another. Over the past two decades, we have witnessed increased migration processes from countries located on one continent (mainly Asia and Africa) to countries located on other continents (mainly Europe), which is mainly contributed to by conflicts, economic inequality in different parts of the world, environmental problems and, last but not least, the opportunities in the context of globalization, when people's ideas about time and space have changed, to move more easily from one place to another. All this raises a number of challenges in the context of socio-economic security and in terms of the internal order of the countries that are the desired end point of migration.

The object and subject of the study are clearly defined. The large migration flows are object of the study, the modeling of management in large migration flows is subject of the study.

The purpose of the study, as defined by the doctoral candidate, is: *to model, evaluate and arrange scenarios, opportunities, measures and rules and to create a conceptual model in managing large migration flows*. In order to achieve the thus formulated purpose, 4 specific research tasks/objectives have been declared.

A clear research thesis has been formulated. It states: *the modeling of management of large migration flows should be carried out according to previously defined, scheduled and arranged uniform measures, scenarios and rules, derived into an independent methodology for actions in the regulation of large migration, taking into account its uniqueness, and this, in turn, will lead to dealing with its negative consequences*.

A few research limitations have been declared, including the limitation that the study and the results of the study are focused on the Republic of Bulgaria.

The doctoral candidate Tsvetomira Penkova demonstrates thorough knowledge and excellent awareness regarding the topic of the dissertation. She has correctly cited various sources in the dissertation. The bibliography consists of 94 literary sources, most of which are in English.

3. Evaluation of the achieved scientific and scientific-applied results

The emphasis is on: the main scientific and/or applied scientific results achieved; the methodology used; the implementation of the set purpose and objectives.

I think that the main purpose of the study, which doctoral candidate Penkova formulated in the introduction, has been achieved, and the research tasks/objectives have

been fulfilled.

To achieve the purpose of the study, a methodology based on several methods have been applied, including the method of comparative analysis, scenario planning, documentary analysis, retrospective analysis, survey, etc.

The results, obtained in the course of the study, have both theoretical and purely practical significance.

An extremely topical, important and complex problem of security and contemporary socio-economic development has been studied, which is undoubtedly migration of both the individual and migration as a process of moving large groups of people from one place to another. The phenomenon of migration is determined by certain factors (push-pull) and poses a number of challenges to modern society, which have been analyzed in the dissertation.

Basic concepts regarding migration have been clarified. The glossary at the beginning of the dissertation can be considered extremely useful. The author's definition of the concept of "large migration flow" has been formulated (p. 34 of the dissertation). The doctoral candidate Penkova specifies that a large migration flow is „*a flow in which the number of migrants crossing the state border of a country on a monthly basis exceeds the accommodation capacity in the reception centers in the respective country*“.

A serious review of the studies about migration and their development has been made. It has been stated, that, over time, migration has begun to be studied not only as an "isolated phenomenon", but as a "fundamental aspect of the global social and economic development".

The migration processes from ancient times to the present day have been studied, and future trends have been outlined.

The challenges facing migration management have been analyzed, with a focus on Bulgaria. Foreign experience (Poland, Lebanon, Turkey) in managing migration flows has been studied, and good practices have been identified.

Three migration scenarios have been developed and the main driving and restraining forces in each of them have been analysed. Based on this, relevant conclusions have been drawn regarding the management of large migration flows.

Some of the results of the study may also find specific practical application. These results include the developed and named by the doctoral candidate: *methodological framework for managing large migration flows* (including 4 stages), *methodology for managing large migration flows* (including 5 phases), and *the Conceptual model (Plan) for managing large migration flows*, which is also called the "Plan for managing initial actions in large migration flows".

4. Evaluation of the scientific and scientific-applied contributions

Brief assessment of the contributions indicated by the dissertation candidate

The emphasis is on the main scientific and/or scientific-applied contributions in the dissertation work.

Dissertation candidate Tsvetomira Penkova has declared 6 scientific and scientific-applied contributions, which I accept with minor editing. These contributions are as follows:

1. An author's definition of the concept of "large migration flows" is derived, related to the topic of the dissertation and taking into account the specific need of countries for such a definition. Definitions of key terms are proposed, such as "modelling of management of large migration flows", "strategic decisions for the management of large migration flows";

2. Foreign experience in countering and managing migration flows has been presented, highlighting the good practices of different countries;

3. Methodology for countering the negative consequences of large migration flows in Bulgaria has been developed and ideas for improving the policy for combating irregular migration have been formulated;

4. A conceptual model to address the threats has been developed by studying approaches to studying large migration flows to ensure the security of the population of Europe and our country and the rapid introduction of new measures that have not been implemented so far. An appropriate approach has been chosen, based on modelling and providing a conceptual model with observable variables, as the model has been modified for the needs of the study of migration. The model has been applied with the selected data and the statistical significance of the proposed hypotheses in the model has been established, on this basis the strength and direction of influence of the studied socio-economic factors have been analysed;

5. Knowledge about migration waves has been enriched, which will facilitate the implementation of sustainable policies at European and national level;

6. The results of the study provide opportunities for improving the activities of the competent authorities regarding actions in conditions of uncontrollable migration threats.

5. Evaluation of the publications

In the submitted Reference for fulfilling the minimum national requirements, the doctoral candidate Tsvetomira Penkova has included 4 publications. All of them are on the topic of the dissertation and are independent/they are not co-authored. Two of these publications are in Bulgarian and two are in English.

It is evident from the Tsvetomira Penkova's CV that she is the author of more publications, which are related to the topic of her dissertation.

The results of the study are well presented in the scientific literature. All the publications contribute to the widest possible dissemination of the results of the study.

6. Evaluation of the abstract

The abstract consist of 59 pages. It has been developed, both in Bulgarian and in English, according to the requirements of the UNWE.

The abstract presents a shortened version of the dissertation and it presents the most essential part of its content.

In the abstract, it is accepted to include a list of the doctoral candidate's publications, which are about the topic of the dissertation.

7. Critical remarks, recommendations and questions

In my opinion the key concept of "management of migration flows", which is explained in the text, should have been included in the glossary.

In the dissertation, in many places, the concept "integration of migrants" or "integration of immigrants" is mentioned (all three concepts "migrant", "immigration" and "integration" are well explained in the glossary). What are the difficulties in the integration of migrants, including in Bulgaria?

8. Conclusions

In my opinion the dissertation on „Management Modeling in Large Migration Flows“ presents an original, a thorough and a completed study. It meets the requirements for acquiring the ESD "Doctor", given by the Act on Development of the Academic Staff in the

Republic of Bulgaria and the rules for its implementation, as well as the internal regulations of the UNWE.

The doctoral candidate has carried out all activities part of his individual doctoral training plan. Given all this and especially having in mind the contributions of the dissertation I give my positive assessment and I will vote Mrs. Tsvetomira Todorova Penkova to be awarded the ESD “Doctor” in professional field 3.8 “Economics”, scientific specialty “Economics and Management (Defence and Security)”.

31.07.2025
Sofia

.....
/Assoc. Prof. Dr. Konstantin Poudin/